

DEMÉNY PÉTER

Összeér a halak pikkelye

Már nem is tudom, mikor kezdődött.

Mindenesetre még kriterionos voltam, tehát 1999-ig történhetett valamikor.

Akkor már ismertük egymást, az egyetemről is, meg a kiadóból is – ő rendezte sajtó alá a Hervay-összest. Egy nap bejött, és azt mondta, mi lenne, ha hetente söröznénk egyet. Meglepődtem, mégis azt mondtam: miért ne? Örömmel.

Nem tudom, hogy sejtette-e, ez ha nem is lesz hetente, akkor is rendszeressé válik, barátsággá. Gyanakszom, hogy igen, mert bóling közben is racionális tud maradni. Ugyanakkor mégsem sejtette, hiszen minden józansága ellenére sem tudhatta, vajon továbbra is megmarad-e közöttünk az a kémia, ami addig is megvolt, különben nem kért volna meg, hogy sörözzünk.

Aztán elkezdtünk találkozgatni.

Az addigi barátainak az egyénisége erősebb volt az enyémnél, és ezt hangsúlyozták is. Imre volt az első, aki nem ezen a függőleges tengelyen gondolkodott és működött. A legjobbkor jött el: huszonöt-hat éves voltam, de jócskán éretlen, viszonylagos érettségemet neki köszönhetem. Leginkább annak a levelének, melyet 2006 körül írt, és amely úgy kezdődött: „Kedves Péter! Kérlek, vedd nagyon komolyan, amit most mondandó vagyok.” Aztán néhány pontban felsorolta, mire kellene figyelnem. Én addig minden egyes írásomat elküldtem neki, és izgatottan vártam a véleményét. Négy évvel kisebb nálam, de jóval érettebb volt mindig is.

Értettem a szóból, és elszégyelltem magam. Azóta csak azt küldöm el, amit igazán fontosnak érzek. Az érettségnek az az egyik jele, hogy nem bombázod a barátodat minden semmisséggel, nem vágysz a tanácsára folyton, hiszen ez az idővesztésen túl a kitapogatás lehetetlenségének kockázatával jár. Ha mindent tőlem kérdezel, te hogy gondolod? Ki a barátom? Ez az ijedt alak, aki nem tudja, mit gondol, aki fél felelősséget vállalni, ha gondol is valamit?

Tudjuk: a barátság egyenlőséget feltételez. Radnóti Sándor szép esszéje azzal kezdődik, hogy nagy barátságokat emleget. Montaigne és Étienne de la Boétie, Arany és Petőfi, Mary McCarthy és Hannah Arendt. Egyenlőtlenek között nincs barátság. És ha ma, majd' húsz évvel azután, hogy barátságot kötöttünk, ismét el tudom mondani, hogy barátok vagyunk, akkor ez amellett, hogy ugyanúgy, mint Radnótinál, *rámutatás*, exemplum, ráadásul egyfajta büszkeség is: nem hiába írta meg azt a kíméletlen levelet, nem hiába forgattam magamban a szavait.

Az egyenlőségnek persze nem sápadtnak kell lennie, elméletinek, ahogy ez a fenti *kötöttünk* is ostobán hangzik. Azt hiszem, ahogy a szerelemben is

DEMÉNY PÉTER (1972, Kolozsvár) költő, író, a Látó szerkesztője. Legutóbbi kötete: Lélekkabát (versek, Marosvásárhely, 2015, Lector). Marosvásárhelyen él. Méray-díjas (2001), Déry Tibor-díjas (2012).

azt érzi az ember, hogy jóval előtte döntött már valaki, a barátság nem létezik a nélkül az érzés nélkül, hogy nem rajtunk múlt. Éppen azért elmagyarázhatatlan: meg lehet ugyan fogalmazni, mint Hamlet teszi Horatióval és -nak, de ez valóban csupán utólagos értelmiségi okfejtés, amiből persze nem következik sem az, hogy nem őszinte, sem az, hogy nem szép. Az azonban következik, hogy a barátságról, mint a szerelemről, *lehet és nem lehet beszélni*, és szépségét éppen ez a kettősség adja meg. Egy barátságnak mindig van rejtélye, és ez nem azt jelenti, hogy a barátoknak külön-külön, hanem azt, hogy magának a kapcsolatnak.

Radnóti Georg Simmelt, a nagy német filozófust és szociológust idézi, aki szerint a modern ember túl sokarcú ahhoz, hogy egyetlen barátja lehessen. Én magam is, céloztam már rá, több baráttal dicsekedhetem, bár egykori osztálytársamat már nem sorolnám közéjük. Évfolymtársamat viszont igen, hiszen azóta még az egyenlőség is bekövetkezett – mégsem úgy, mint Imrét.

Miért? Egyrészt azért, mert többnyire teljesen beérem vele, s a kivételt csak bizonyos olyan kérdések képezik, amelyekben politikai vagy szelídebben és kevésbé szaknyelven közéleti döntéseket kell hozni, és amelyekben túlságosan óvatosnak érzem, illetve tán én vagyok túlságosan elvágólagos. Ezeket is megbeszélem vele, meghallgatom a véleményét, végül azonban egyedül döntök, és ilyenkor nagyon magányosnak, mégis védettnek érzem magam. Az ő barátságát nem veszíthetem el, barátságunk nem szűnik meg attól, hogy van egy terület, amelyen nem ő az iránytűm. Más iránytűm nincsen, mert olyant, aki annyira „lefedné” az én felületemet, nem találtam.

Másfelől azért, mert ez a barátság mindenemet betölti. A rendszeres találkozások olyanok, mintha két folyó megbeszelné, hogy időről időre összefolyik. Egymásba áradnak, áramlatok indulnak meg itt is, ott is, még a halak pikkelye is összeér. A folyós hasonlat nem véletlen, Imrének a vidra a totemállata. Zárkózottságát jól jelzi, hogy annyi más költővel szemben, akik különféle hasonmásokat alkottak maguknak, de mindenképpen *beszélő* hasonmásokat, ő egy néma, egy emberi füllel megfejtethetlen beszédű állatot választott.

Talán ez is az okok közé tartozik. Egy olyan ember, aki alig nyilatkozik meg közvetlenül, ha velem találkozik, a legféltettebb titkait is elmondja. Egy olyan ember, akinek a színvonalához, az okosságához, az érzékenységéhez kétség sem férhet, akinek nincs olyan szociális pozíciója, amely miatt a találkozásokat feszélyezőnek érezném. Akinek nem azért lettem a barátja, mert egyetért velem, hanem miközben barátkozunk, örömmel fedezzük fel, hogy sok mindenben egyetértünk. Ez az egyetértés azonban nem olcsó: hiteles, igazi beszélgetések zajlanak közöttünk.

Kezdem kissé szégyellni, hogy annyit elemzem ezt az egészet. A barátság – barátság, a barátom – a barátom. Nem tudok én meghalni se, élni se nélküle immár.